

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.6, maj 2015

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Henrik Yde

Tilsyn ved dr.theol. Troels Nørager

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “Om offentlige Forlystelser”

ved Vibeke A. Pedersen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Gennemgående temaer
  - 2.1 Privatpoesi og bagtalelse
  - 2.2 Juletræet
  - 2.3 Ironi
- 3 Christen Olsen
- 4 Anvendt litteratur

1 Anledning

I november 1815 havde Grundtvigs nære ven Christen Olsen fået lovning på et præstekald, og han blev ordineret den 15. december samme år. Ved denne lejlighed var Grundtvig til stede, og hans optræden havde bagefter sat flere rygter og måske smædevers i omløb i København (*Bibliografien* 1, s. 112). Hændelsen er kun i begrænset omfang omtalt i tidens dag- og ugeblade, og eventuelle smædevers har ikke kunnet findes. Ligeledes er hændelsen og artiklen kun sparsomt behandlet i sekundærlitteraturen (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 660 og Arentzen 1875, bind 5, s. 162).

Uden at nævne hverken anledningen eller rygterne skrev Grundtvig derpå den lille artikel i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, “Om offentlige Forlystelser”, som blev bragt den 23. december 1815. Grundtvig angiver blot, at han har

stræbt at oplyse en Dunkelhed i Verdens underfulde Huusholdning, som just nylig er blevet mig ret klar, og jeg tør haabe Man ikke misunder mig min uskyldige Glæde over,

at jeg ikke alene i min Enfoldighed kan forlyste Verden, men endogsaa i min Aands-Fattigdom bidrage min Skjærv til dens Oplysning. (sp. 1620)

I artiklen udtrykker Grundtvig en modsætning mellem oplysning og forlystelse og udtrykker et let ironisk ønske om at have bidraget til begge dele.

2 Gennemgående temaer

Selv om overskriften giver læseren associationer i retning af Dyrehavsbakken eller teaterforestillinger, handler den lille artikel om Grundtvig selv og den opmærksomhed, han nylig har været udsat for. Grundtvig har fra sine tidligste arbejder været vant til polemik. Men eftersom rygterne ikke nævnes direkte, må han gå andre veje for at nå frem med sit ærinde.

2.1 Privatpoesi og bagtalelse

Et ord, der artiklen igennem udsættes for hån, er 'Privat-Poesi'. Ordet dækker de lejlighedsdigte eller den skuffepoesi, der ikke burde have været offentliggjort og er et skældsord efter det tyske 'Privat-Poesie'. Dette giver grund til at tro, at der faktisk *har* cirkuleret smædeviser om Grundtvigs opførsel. Han plæderer for, at sådanne 'digte' burde været forblevet inden for de snævre kredse, hvori de var blevet til, frem for at komme i offentligt omløb.

I Grundtvigs optik føler han sig udsat for bagtalelse. "Verden har [...] faaet en Slags ugunstig Fordom imod mig" (sp. 1619).

2.2 Juletræt

For ikke udelukkende at fastholde opmærksomheden på sig selv anskuer Grundtvig derfor de offentlige forlystelser af alle slags som et stort træ (sp. 1618). Dette træ har flere grene, hvoraf én anses for at være "en Kvist paa Lastens sorte Stamme" (sp. 1618), mens andre har en ægthed, om hvilken "de Verdslig-Vise alt længe have forvisset sig" (sp. 1618). Hvilken slags gren Grundtvig er, fremgår ikke.

De meget omtalte chariter, som er antikke græske gudinder for skønhed og ynde, bliver gnidningsfrit blandet sammen med den nordiske mytologis verdenstræ, Yggdrasil, der også har givet afsæt for træsymbolikken. I sammenhængen kommer chariterne til at virke som en slags dansende norner (sp. 1618). Denne noget synkretistiske billedbrug ses også i andre af hans samtidige værker.

2.3 Ironi

Grundtvig prøver at vise overbærenhed over for ophavsmændene til privatpoesierne. Det kommer fx til udtryk ved de små latinske sentenser, som enhver, der blot havde gået i latinskole, måtte kunne forstå. Desuden ironiserer Grundtvig over sin egen fremtræden med udtryk som "Aands-Fattigdom" og "Enfoldighed" (sp. 1620) rettet mod sig selv, og i artiklens første afsnit: "Da jeg imidlertid som en Lykkens Kjæledægge har havt det sjeldne Held i flere Aar uforskyldt at bidrage en ikke saa liden Skjærv, ei blot til Hovedstadens, men endog til Landets Forlystelse" (sp. 1617).

3 Christen Olsen

Christen Olsen ilede til med en udredning af begivenhederne ved ordinationen . Denne blev allerede bragt ugen efter – i *Nyeste Skilderie* af den 30. december 1815 – under overskriften “Hvad Grundtvig foretog sig ved Præsteordinationen d. 15. Decbr.” ([se her](#)). Heraf fremgår det, at Grundtvig efter selve præstevielsen var kommet op i koret til Olsen: “[Grundtvig] ønskede mig, medens han tog mig i Haanden, Guds Velsignelse, han spurgte mig dernæst, i det samme Biskoppen traadte ud af Sakristiet, hvorledes jeg befandt mig og gik derpaa igjen ned i Kirken, uden at foretage sig noget videre” (Olsen 1815, sp. 1652 f.). Efter Olsens udsagn var kritikken af Grundtvig grundløs. Der kendes ikke flere reaktioner fra Grundtvigs hånd.

4 Anvendt litteratur

- Arentzen, Kristian (1870-1878) *Baggesen og Oehlenschläger. Literaturhistorisk Studie*, bind 1-8, København.
- *Bibliografien*, se Johansen 1948-1954.
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter* bind 1. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) *Det handlende ord. N.F.S. Grundtvigs digtning, litteraturkritik og poetik 1798-1819*. København.
- Olsen, Christen (1815) “Hvad Grundtvig foretog sig ved Præsteordinationen d. 15. Decbr.” i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, nr. 104, 30. december, sp. 1652-1653. København.